

Ortodoxia

de Prea Cucernicul Radu Roșcanu
protopop mitrofor

A aborda acest concept, înseamnă a prezenta felul cum taina creștină este înțeleasă și trăită de această Creștinătate a Noului Testament, care se numește Ortodoxie. Ortodoxia este acea creștinătate de origine apostolică și de tradiție neotestamentară care s-a întrupat în numeroase popoare, integrându-se în diferite culturi. Ea nu este reductibilă la o simplă tradiție confesională greco-bizantină, ci se afirmă mai degrabă ca o sinteză polifonică – trăită experiențial – de culturi diferite. Stabilitatea sa uimitoare i-a fost conferită prin faptul că a fost adoptată în mod funciar de aceste popoare care i-au conferit sensul comunității care îi este propriu. Aceste popoare și-au convertit spațiile și timpul istoriei lor în conceptul de «astăzi» pe care Ortodoxia l-a propovăduit ca fiind timpul îndumnezeirii umanului în această taină insondabilă a Treimii veșnice. Ea a avut rolul de a realiza unitatea și integrarea, evitând uniformitatea. S-a inculturat mai bine în conștiința și în cultura acestor popoare pe care nu le-a dislocat niciodată, fără să li se substituie, știind să se păstreze față de ele la nivelul unui orizont deschis, al libertății în Duh. Devenind solidară cu culturile naționale – a căror zid de apărare a fost – a existat o fuziune comună în creuzetul oferit de orizontul istoric propriu fiecărei națiuni. Pierzând dintr-o dată caracterul unei Creștinătăți cuceritoare, spiritualitatea sa a rămas verticală într-o dimensiune care îl conduce pe om în încercarea sa de îndumnezeire, urmându-l pe Cel răstignit. Istoria familiilor și națiunilor a fost, în spațiul și în timpul lumii (*chronos*), soclul pe care Ortodoxia și-a ridicat ființa profundă și viitorul.

Legătura dintre Ortodoxie și națiuni este structurală, organică. Ortodoxia și popoarele au coexistat și au interacționat întotdeauna ca niște entități vii. Comunități sociale și națiuni s-au organizat în mod natural după modelul dumnezeiesc oferit de Liturghia ortodoxă. În ea, fiecare popor a găsit întotdeauna cea mai bună inspirație în arta și poezia sa. La rândul ei, Liturghia a integrat aspirațiile acestor popoare și națiuni în rugăciuni și într-un limbaj simbolic. Rădăcinile istorice și priza populară i-au conferit Ortodoxiei o invulnerabilitate tenace față de celelate confesiuni.

Ortodoxia apare sub adevărata sa ființă, în Liturghie, în celebrările sale, în ritualurile și rugăciunile sale, ca un organism eminent euharistic. Ea concepe Biserica drept o celebrare în cer și pe pământ unde Dumnezeu se mișcă și acționează. Tocmai această viziune a convertit poporul rus acum o mie de ani. Celebrarea ortodoxă este mai mult decât o formă a slujbei publice în cinstea lui Dumnezeu. Nu are importanță poporul de credință ortodoxă – adică, fie că este vorba despre greci, români, ruși, ucraineni, bieloruși, ruteni, sârbi, bulgari, polonezi, cehi, slovaci, georgieni, ciprioți, finlandezi, maghiari, italo-albanezi, arabi, japonezi, chinezi, - semnificația dinamică a liturghiei lor este matricea sensului care conține propria lor istorie. Contextul său include spațiul celebrării, clădirea, icoanele, muzica și timpul (*kairos*), ceremonialul, ritualurile, climatul propriu pentru celebranți, preot și popor. «Biserica ortodoxă este icoana vie a veșniciei în timp». (*Florovsky*). Celebrările în Ortodoxie sunt deci «cerul pe pământ». Modelul Liturghiei ortodoxe este Liturghia cerească. (din viziunea profetului Isaia). Liturghia este numită «dumnezeiască» pentru că îmbrățișează cele două lumi, pământească și cerească, pentru care liturghia rămâne aceeași («un altar, o jertfă, o prezență»). În cea mai umilă biserică, atunci când poporul concelebrează, el se înalță în «spațiul ceresc» și în timpul «oportunității cerești» (*kairos*). Întru adevăr, pentru Ortodoxie, sunt prezenți în spațiul și timpul liturgic toți Sfinții, Îngerii, Maica Domnului, Hristos, Tatăl Său ceresc și Duhul Sfânt alinător. «Acum - adică timpul oportunității *kairos* - Puterile cerești *sunt* împreună cu noi, și slujesc în chip nevăzut...». (*Intrarea cea mare – Liturghia darurilor mai înainte sfințite*).

Această apropiere liturgică face ca Ortodoxia să cuprindă și să înțeleagă dogmele și doctrina în celebrările sale. Ea le înțelege ca fiind domeniile unei viziuni a lucrurilor pământești, văzute în relația lor cu lucrurile cerești. Cei care vor să cunoască Ortodoxia trebuie să participe în mod necesar la aceste celebrări. Cele 250

de milioane de ortodocși văd în primul rând omul ca fiind o creatură liturgică. Pentru ei, credința și celebrarea nu pot fi separate. Ortodoxia a reușit să perceapă frumusețea lumii spirituale pe care a exprimat-o în mod minunat în slujbele sale. Deoarece Ortodoxia rămâne conștientă de adevărata ontologie a ființei sale, tradiția îi apare ca matricea unei totalități de sens. Ea este un fluviu care izvorăște de la Ierusalim, din coasta Mielului lui Dumnezeu străpunsă pentru păcatele noastre. Acest fluviu binefăcător trece din Biserica-mamă în Biserica-fiică, de la Ierusalim în Antiohia, din Antiohia în Alexandria și de aici la Roma, la Constantinopol, la Beyruth, la Cairo, la Kiev, la București, la Moscova, la Belgrad, la Praga, la Sofia, la Helsinki, la Tokyo, la Pekin, la Kiev... De fiecare dată, acest fluviu s-a îmbogățit din culturile proprii acestor popoare. De aceea, popoarele ortodoxe care se scaldă în acest fluviu dătător de viață, au trăit uneori experiența că dacă fluviul se desparte, atunci provoacă inundații și își pierde drumul. Ortodoxia se simte puternică în credința sa, căci ea percepe în orice moment semnificativ al timpului, că un curent viu de credință ancorat în adevărul ființei sale, o animă prin istorie, legând-o de trecut și de viitor. Se simte astfel suportată și purtată de tradiția sa. Aceasta vine de departe, depășind indivizii care sunt purtătorii și instrumentele sale. Ea nu creează tradiția, ci o primește numai cu fidelitate, știind că această tradiție este anterioară chiar și Evangheliei. Evanghelia s-a născut din tradiție: «Așa dar, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră» (2, *Tesalonicieni* 2,15). Această tradiție trece din generație în generație, transmițând ceea ce a revelat Dumnezeu. Această tradiție este de la Dumnezeu: «Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni». (*Fapte*, 2,42).

Ortodoxia se adapă din această tradiție care este religioasă, dar, în același timp, culturală și națională. Ea se lasă percepută printr-un ordin transcendent al vieții trinitare. Atâta timp cât se va respecta această tradiție, Ortodoxia își păstrează certitudinea că esențialul la care ține cel mai mult va fi întotdeauna transmis cu fidelitate, chiar dacă indivizii și colectivitățile vor dispărea din istorie, care va rămâne entropică și înșelătoare. Ea știe că se va menține esențialul care va da sens existenței sale creștine, și anume axa hristologică și pnematologică a credinței sale. Acest esențial este imanent ființei profunde din Ortodoxie. El este constituit prin Liturgia sa, prin sărbătorile, ritualurile de sfințire a naturii și prin celorlalte taine care sunt repere de orientare. Conștiința pe care o are despre timp se concretizează în așteptarea acestor momente puternice, acestor repere temporare, care dau sens și direcție timpului pe care îl trăiește în *eonul* prezent. Ortodocșii care își trăiesc viața jalonată de repere solide, care devin un șir neîntrerupt de așteptări precise privind sfințirea timpului lor în vederea îndumnezeirii, își vor înveșmânta inima și se vor menține, la chemarea Bisericii, într-o stare de trezie kairotică și sfințitoare. În aceste condiții, pentru ortodocși, lumea își dobândește adevăratul sens. Ca și creaturi trinitare ale trecerii printr-o lume decăzută, ei vor deveni participanți la escathonul ceresc, așteptând reînțoararea la Țara trinitară de unde au ieșit și care îi așteaptă. Rămânând în lumina tradiției lor în biserică, ei vor părăsi timpul lumesc și vor intra în timpul sfințit al oportunității divine – care este veșnicia. Ei vor auzi atunci imnele de slavă cântate Dumnezeului treimic, care își exprimă veșnicia și care îi cheamă să participe la această veșnicie, fără a-L confunda pe Creator cu creatura. «Căci Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, *acum și pururea și în vecii vecilor*».

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet

Laval, QC, H7N 3Z2

450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roșcanu, protopop mitrofor

Fragment din Adevarul vorbirii

Transmis la radio etnic la Montreal in anul 2000

Homo ritualis

Un ritual este dat întotdeauna de o tradiție instituită. Schimbarea unui ritual se face foarte încet. Occidentul a neglijat ritualitatea prin schimbări impuse de autoritate. Consecința acestui fapt se resimte astăzi în rândul credincioșilor.

În întreaga istorie a religiilor, cazul Bisericii catolice de rit latin – care a schimbat toate ritualurile în 15 ani – este unic. Dar astfel de inițiative sunt plătite foarte scump. Se plătește acum prețul acestei schimbări: pierderea credincioșilor; după conciliul Vatican II, bisericile devin goale; s-a dorit modernitatea și s-au făcut schimbări drastice inspirate de o puternică prejudecată împotriva oricărui ritual, care au avut efecte dezastruoase. Situația continuă; nu se întrevide nici o soluție de corectare.

În Bisericile din Răsăritul creștin, nu au avut loc astfel de schimbări. Aceasta este o situație salutară, bazată pe faptul că au fost bine înrădăcinate în ritualurile religioase din straturile cele mai profunde ale ființei popoarelor. Credincioșii primesc, asimilează și transmit cu fidelitate, din generație în generație, această moștenire care se constituie în lăcașul lor spiritual, în modul lor profund de a trece etapele vieții. Aceasta îi menține, în mod mistic, în legătură cu strămoșii și cu urmașii, nutrirind nădejdea continuității transcendente a ființei lor spirituale.

Omul ritualic. Ființa umană este profund ritualică. Experiența ritualică este tot atât de misterioasă ca însăși ființa umană. Parcurgerea vieții personale, sociale și religioase este șlefuită atât de micile ritualuri ale vieții de toate zilele cât și de marile ritualuri sociale, politice și religioase. Practicile sacramentale ale Bisericii se caracterizează prin dimensiunea antropologică, socială, politică și religioasă care nu pot fi ușor delimitate. Nu se poate nega că, în mare parte, credința nu se trăiește decât exprimându-se fără încetare în aceste practici. Orice regizare ritualică a unui eveniment semnificativ din viață se prezintă ca o tentativă de a aduce elemente de răspuns la întrebările pe care le pune existența: Care este deci originea mea? Ce este viața mea? Care va fi sfârșitul ei? Acesta este principalul motiv pentru care ritualurile legate de marile momente ale vieții unui om, a unei familii sau a unui popor sunt cele care rezistă în momentele de criză ale credințelor. Să ne gândim numai la propria noastră situație creștină. Pentru majoritatea credincioșilor, singurele legături cu Biserica instituțională, care rezistă încă, sunt riturile evenimentelor din viața familială, tainele și sărbătorile.

Riturile nu sunt fapte la care se asistă, ci fapte la care se ia parte. Riturile nu pot cu adevărat să aibă viață decât dacă încetează de a mai fi spectacole de consum. Efortul participării este enorm, depășește, poate, propriile noastre forțe. Putem să participăm la ele în mii de moduri și cu sentimente diferite. Dar, dacă există participare, trebuie să existe și o forță internă care să-i determine pe participanți să-și joace cu adevărat rolul în celebrare. Ritualurile au întotdeauna propriul lor mod de a vorbi. Ele nu presupun o avalanșă de cuvinte. Ritualul ne introduce într-un spațiu în care a face și a spune nu se disting deloc. Nu se poate transcrie întotdeauna în cuvinte ceea ce vor să spună riturile. Ritualurile țin de a face, de acțiunea simbolică ce trebuie înfăptuită. «Oamenii țin la ritualuri pentru că forța acestora nu constă în a spune sau a explica, ci în a sugera o deschidere, o transcendență».[1]

Orice simbol pare un absolut. Pentru a-l percepe, trebuie să simți în tine însuși nostalgia de a-l cunoaște, o deschidere constantă, o dorință reală. În măsura realității acestei dorințe de cunoaștere, a acestei deschideri, simbolul se revelează, căci cunoașterea simbolică este comparabilă cu o revelație.[2]

Să ne iubim ritualurile noastre ortodoxe. Să le întrupăm în viața noastră an de an, spre folosul nostru, al sufletelor și trupurilor tuturor celor ce le trăiesc cu osârdie.

---

[1] Guy Lapointe, Liturgie, Foi et Culture, Dossier Rites et Liturgie, Ottawa, vol 29, 1995, no 142, p. 5.

[2] Marie-Madeleine Davy, Liturgie, Foi et Culture, Dossier Rites et Liturgie, Ottawa, vol. 29, 1995, no 142

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

Spațiul sacru si Muzica sacră

Liturghia creștină ortodoxă se desfășoară într-un spațiu determinat și într-un anumit timp. Poporul român a trăit într-o țară plină de codri. El a reținut ambiguitatea lor nelinișitoare, considerându-i ca un loc de joacă al puterilor sacre. În pădure, Sfântul Gheorghe cel mitic, mesagerul luminii, întâlnește și învinge balaurul întunecat, întruchiparea focului obscur din măruntaiele pământului. Sacralitatea izvorului este prezentă în baladele populare românești, împreună cu nostalgia sânului matern, a Pământului-Mumă și a Apelor-Mume. Naosul bisericilor bizantine în formă de cupolă sunt forme evolute ale acestei sacralități primitive. Sânul lor cosmic va fi prezentat în picturile, în frescele care le acoperă.

În perioada postcomunistă, unii intelectuali refuză să admită forța și autenticitatea tradiției românești ortodoxe și a spațiului sacru. Există tendința de a rupe legătura cu tradiția bizantină, propunându-se o altă tradiție în loc. Acest fapt este măsura alienării lor identitare.

Simbolismul bizantin al spațiului sacru îl face să domine pe Hristos Pantocrator. În bisericile bizantine, omul apare ca un rezumat al lumii în care este concentrată întreaga sacralitate a acesteia. Reprezentările simbolice arată că s-a dorit consacrarea unui univers în miniatură. A existat o metamorfoză a sacralității naturale care a cunoscut înălțarea sa în Evanghelie. Biserica ortodoxă a românilor este orientată spre răsăritul geografic. Este o biserică cu cupolă circulară, cu o bază patrată, care provine direct din tipul sinagoga. Arhetipul său este Sfânta Sofia din Constantinopol. Ea constituie un model genial al exigențelor proprii cultului creștin. Planul circular cu bază patrată rezultă în mod natural dintr-o adunare culturală centrată pe proclamarea Cuvântului divin de către ierarhia apostolică. În Răsărit, absida va menține mișcarea adunării spre celebrarea euharistică în perspectivele sale escatologice. Vechiul simbolism cosmic al cupolei s-a regenerat într-o viziune pauliniană a lui Hristos Pantocrator, recapitulând și împăcând în jertfa sa toate lucrurile, cu Dumnezeu Tatăl. Pe dom și pe pereți, apare o iconografie progresiv sistematizată, care materializează ierarhizarea teologico-liturgică a cosmosului. Cupola cuprinde imaginea lui Hristos în toată slava sa, ținând în mână Evanghelia

spre care se înalță adorația cetelor îngerești. Pe semicupola absidală, Fecioara care se roagă, înconjurată de apostoli, reprezintă biserica pământească ce se ridică, pentru a întâlni biserica cerească. Între cele două, deasupra altarului, tronul gol al etimasiei exprimă sensul escatologic al Euharistiei, prefigurând întâlnirea cerului și a pământului la parusie. De desubtul Fecioarei și apostolilor, într-un dublu registru, liturgia cerească (îngerii care poartă uneltele patimilor) și Cina cea de Taină, închipuie anamneza istorică a patimilor și jertfa cerului între care se inserează celebrarea euharistică. În cele patru colțuri ale edificiului, între pandantivele cupolei, cei patru evangheliști vor fi martorii propovăduirii Evangheliei și conducătorii cetelor ierarhice și ale mucenicilor, conducând astfel adunarea vie la Cina mesianică. Acest tip de biserică traduce cel mai bine sensul și simbolismul sfânt al celebrării creștine.

Biserica ortodoxă a avut întotdeauna grijă ca muzica să fie într-o perfectă concordanță cu riturile religioase. Această simbioză a fost realizată de mănăstiri. Ele au pus riturile pe muzică, exprimându-le organic. Comunitățile de credincioși au reținut pentru liturghie stilul coral popular, care a devenit un bun colectiv.

Occidentul a introdus în muzica liturgică anumite nepotriviri. Individualismul a fost luat ca model. Încercările latinizante au căutat să înlocuiască, în unele Biserici românești, muzica liturgică bizantină sau poporan românească, cu inovații și modele occidentale. Acest fapt pune în pericol perceperea sacralității riturilor, de către credincioși.

Cântecele de Crăciun (colindele) românești sunt foarte vechi. Ele țin de ritual și au, prin urmare, putere de lege. Poporul român știe acest lucru și nu îndrăznește niciodată să schimbe ceva din ceea ce ține de ritual, fie că acel ceva are o origine sacră sau profană. Colinda de Crăciun și de Paște rămâne tradiție, și se moștenește ca atare, aproape neschimbată, de la o generație la alta. De aceea, colindele au o muzică foarte veche; câteva dintre ele păstrează și elemente precreștine.

An de an, să ne păstrăm plăcerea de a-i încuraja pe tinerii noștri de a avea dragoste mare pentru tradiția, ritualitatea și sfințenia spațiului și a timpului vieții lor. Să și folosească bine viața, trăindu-o frumos și adunând cu sârguință și cu dragoste fapte vrednice de cinste ca să poată intra în patria cerească făgăduită de Hristos Domnul.

Să nu facem nicicând, nimic fără Dumnezeu!

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Regele meu

Predica a Prea Cucernicului Radu Roscanu, protopop mitrofor

La Ziua de Zece Mai, sarbatoarea nationala a Romaniei, in biserica Mileniului din Ottawa, anul 2002

Cerne, Doamne, liniştea uitării,

Peste nesfârşita suferinţă.

Seamănă întinderi de credinţă

Şi rodeşte roua îndurării.

Răsădeşte dragostea şi crinul,

În ogorul năpădit de ură,

Şi aşterne, peste munţi de ură,

Liniştea, iertarea şi seninul!

(Corneliu Coposu)

Doresc să vă vorbesc despre o țară și despre Regele ei. O țară, care nu e o dictatură internațională sau națională. O țară, care e ascunsă în inima noastră aici prezenți în catedrală. Ea este felul nostru de a ne călăuzi duhurile și voințele și inimile. Azi, rugându-ne pentru Regele nostru Mihai I, noi îl vom înscăuna ca rege al României noastre interioare. Și, cinstindu-l pe dânsul, vom fi siguri în credințioșia noastră bizantină că îl vom cinsti în același timp pe Hristos.

Pentru a realiza aceasta, vă sugerez să aveți în casele voastre icoana lui Hristos. Priviți-o zilnic. Spuneți-Vă că El este Împăratul vostru. Spuneți-vă că doriți să-L slujiți în ziua ce începe și totdeauna, în tot ce gândiți și înfăptuiți.

Repetăți de câteva ori pe zi această promisiune.

Dar să mai faceți ceva. Hristos îl are pe bine-credinciosul nostru Rege, ca apărător și slujitor al Său în cetate. Să aveți și voi în casele voastre portretul său. Mamelor, învățați-i pe copiii voștri să se roage și pentru Regele lor așa cum facem noi în biserică. Să-i rostească numele cu mândrie. Să deschidă porțile inimii lor aceluia care pe nedrept ne-a fost înstrăinat.

Atunci veți vedea ce mari schimbări se vor face în viețile voastre. Căci voi veți fi făcut din Hristos – Împăratul vostru, și din Regele vostru – protectorul vieților voastre în cetate.

Iubiților,

Azi, ne-am adunat în acest sfânt locaș să lăsăm în urma noastră momentul cel deprimant din starea de detenție a sufletelor noastre, acea pedepsire a noastră pe degeaba, prin separarea noastră a fiecăruia de propria noastră istorie. Prin ținerea noastră în stare de ostatici ai unei istorii trunchiate de instituția cea mai falnică a neamului: Regele tuturor Românilor.

Azi îl rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să ne spele de reaua credință instaurată de comunism în sufletele noastre. Azi redevenim în mod simplu Români, adică ceea ce suntem în adevărul ființei noastre. Azi refuzăm să mai acceptăm minciuna la masa vieții noastre. Azi vom începe urcușul redobândirii orizontului istoric al neamului nostru, întru adevărul său ontic.

Azi, noi nu săvârșim un act politic. Azi, ne întâlnim numai cu memoria neamului nostru; săvârșim o întâlnire cu anterioritatea noastră de Români și de iubitori de Dumnezeu. Azi ne rugăm, în Ziua cea mare și însoțită de Zece Mai, pentru Regele nostru Mihai I.

Azi în fiecare Român și Româncă aici prezenți, „omul bizantin” a supraviețuit, purtat de tradiția și de religia de sorginte bizantină comună tuturor, care se transmit ele însele, în mod tainic, de la o generație la alta, prin propria lor autoritate.

Azi să ne iubim istoria neamului, cea adevărată, care-L conține pe Regele nostru. Să fim conștienți că numai cunoașterea ei ne va funda prezentul și va asigura viitorul nostru, al copiilor și strănepoților noștri. Altfel zis, să ne amintim că ne-am născut Români și că trebuie să ne gândim în termenii istoriei noastre. Istoria aceasta s-a făurit cu domni, cu voievozi, cu regi. Regele nostru ne aparține, el face parte din ființa neamului, și a noastră ca indivizi.

Ceeacă lăsăm în urmă azi, este ne-istoria făcută de streini, de secretari de partid. Azi, Regele meu mă primește și eu îl primesc în inima mea, dimpreună cu întreaga istorie trăită de neamul meu. Regele meu,

pentru care mă rog, redevine pentru mine stăpân și domn al inimii mele. Îl intronez azi în inima mea ca Suveran al Țării mele interioare, a Patriei tainice pe care o port în suflet și care mă însoțește în toate unghiurile pământului, acolo pe unde pașii mei mă poartă.

Să-mi trăiești deci, Măria-Ta, ca instanță înaltă a moralității mele pierdute.

Să-mi trăiești, Măria-Ta, ca o garanție superbă a regenerării mele morale.

Să-mi trăiești, Măria-Ta, ca simbol al reîmpăcării mele cu cerul dar și cu toți ai mei.

Să-mi trăiești, Măria-Ta, ca reprezentant slujitor bine-credincios al lui Hristos în cetate, ca garant al continuității istoriei neamului meu, ca apărător în cetate al sfintei tradiții a neamului meu, împotriva năpastelor ce-mi vin dinafară.

Te regăsesc, model prestigios de virtute și de credincioșie, rămas deapururi credincios tradiției glorioase a neamului meu, credincios Legii strămoșești, aristocrat al duhului apărător de neam și de țară.

Te regăsesc, ca răspuns la cuvântul curat al istoriei mele, pe care o re-învăț cu sârguință.

Te regăsesc, ca pe un alinător al suferinței ce-mi-o provoacă acei ce m'au ținut pe calea nefirească și pustie a izolării mele de Tine.

Pe Tine te înscăunez ca Domn în loc central al inimii, și mă voi ruga lui Dumnezeu în sinergie cu tine, ca El să ne mântuiască de cel Viclean și rău.

În Tine îmi regăsesc, Măria Ta Doamne, demnitatea mea pierdută, încrederea în mine și în virtuțile neamului românesc cel bine-credincios.

Tu singur desparte-mă de agitația vidă, de minciuna stricăcioasă, de sărăcie sufletească și trupească, și de viermele indiferenței.

Așa să-mi ajute Dumnezeu!

Amin.

(Predica de Zece Mai 2002, la catedrala Sfântul Ioan Botezătorul din Ottawa, a Prea Cucernicului Domn Radu Roscanu, protopop mitrofor exarh)

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roscanu, protopop mitrofor

Fragment din cartea Adevarul vorbirii

Transmis la radio in anul 2000 la Montreal

Legea străbună

Poporul român, fiind un popor de tradiție răsăriteană,[1] și-a definit adevărata ființă, identitatea religioasă, tradiția, ritualitatea, cultura, conducându-se după ceea ce s-a numit «Legea străbună» (Legea strămoșească). Acest concept presupune:[2]

a) Tot ceea ce aparține riturilor răsăritene: liturghiile, vecerniile, utreniile, celelalte slujbe de laudă, de pocăință și de cerere, Sfintele Taine și ierurgiile (slujbe pentru sfințirea unui anumit mediu de viață), cuprinse în cărțile de cult, care sunt comoara comună a tuturor Bisericilor răsăritene bizantine. Trebuie să înțelegem, de asemenea, sub acelaș concept, și veșmintele liturgice, cântecul, arta bizantină, bisericile – ele însele fiind considerate ca niște Taine - iconostasul și icoanele;

b) Disciplina eclezială, care constituie, împreună cu liturghiile și slujbele, o parte integrantă și indisociabilă a ritului religios. Este vorba aici despre disciplina fixată de Canoanele ecleziastice și în tradiția religioasă din Biserica ortodoxă bizantină, de exemplu Postul Paștilor, atitudinile devoționale, semnul crucii, pelerinajele, «hramurile».[3] Există o disciplină pentru popor, una pentru preoți, apoi pentru monahi și monahii, și una pentru «ierarhi», indiferent că acesta este Patriarhul, Mitropolitul, Episcopul sau Protopopul. [4] Multe dintre aceste prescripții disciplinare se află înscrise în cărțile liturgice, [5] în colecția canoanelor ecleziale care s-au păstrat din cele mai vechi timpuri.[6] Pentru românii ortodocși, colecția acestor canoane poartă numele de «Pravilă» («Pravila de la Govora»);

c) Spiritualitatea orientală (bizantină), care oferă o atmosferă, un climat specific pentru a trăi credința creștină și care constituie în același timp o matrice și o inspirație pentru punerea în formă a serviciilor religioase și pentru orientarea disciplinei în Biserică. Caracteristicile acestei spiritualități sunt predominarea contemplației, tendința spre transfigurare și focalizarea vieții religioase pe Înviere și pe Cruce.[7]

«Legea străbună» face parte din tradiție și este definitivă pentru identitatea umană a românilor, în același grad ca și tradiția. Ea se justifică prin ea însăși și este paralelă cu raționalitatea, căreia nu îi datorează nimic. «Legea străbună» a avut întotdeauna semnificația de «religie» sau «credință». Acest fapt se bazează pe Noul Testament care vorbește despre «Legea lui Hristos» referindu-se la noua religie.[8] La români, s-a păstrat același conținut pentru respectivul concept. Latina folosită la începutul creștinismului în Dacia romană și în regiunile dunărene utiliza cuvântul «lege» cu sensul de «credință».[9] Bizanțul a continuat aceeași tradiție a utilizării conceptului. Dar, istoricii Uniunii au redus «Legea străbună» la «riturile liturgice» și «obiceiurile liturgice»[10], ceea ce nu corespunde realității. «Nimic nu mai justifică limitarea legii numai la ritual (liturgic n.n.) pentru a pretinde că în 1698 semnatarii Unirii ar fi îmbrățișat «credința» Bisericii de la Roma și că singurul lucru pe care au insistat să-l păstreze a fost doar „ritul”. Limba română a conferit termenului de «lege» o semnificație care nu a devenit o simplă referire la obiceiurile formale, ci expresia crezului celor care doreau menținerea propriei identități.» [11]

---

[1] Petru Maior, Istoria religioasă a românilor

[2] Zenobie Păclișanu, Istoria Bisericii Române Unite, 1970, Buna Vestire, Roma

[3] Sărbătorile în cinstea patronilor parohiilor.

[4] Trebuie să ne referim aici în primul rând la autonomia Bisericii, la caracterul său incultural – național - , la limba slujbelor, la sinodalitate sau la soboruri, la puterea protopopilor, la rolul laicilor în Biserică, la duhul participativ care îi este propriu, la climatul ambiental al religiozității ortodoxe bizantine etc.

[5] Liturghikonul, Ologhionul, Arhieraticonul, Molitvelnicul, Octoiul, Triodul, Pentecostariul, Aghiasmatarul, Acatistierul, Utreniarul, Tipiconul, Stastnicul etc. Aceste cărți conțin slujbele religioase pentru întregul an liturgic și pentru celebrarea Sfintelor Taine sau a Ierurgiilor, ca și pentru îndrumarea celor care oficiază.

[6] «Nomocanonul» lui Teodor Valsamon, «Comentariile» lui Ioannes Zonaras, «Comentariile» lui Matheos Vlastares conțin legile canonice ale Bisericii ortodoxe.

[7] Toate acestea reprezintă un complex de concepte coextensive care sunt înscrise în identitatea oamenilor care constituie poporul lui Dumnezeu de la noi. El reprezintă lăcașul spiritual, este înrădăcinat în sufletul profund al fiecărui om și trebuie considerat ca fiind legat în mod organic de bunăstarea sa duhovnicească.

[8] 1 Cor. 9:21; Gal. 6:2.

[9] Haralamb Mihăescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului roman*, București, vol. XVI, 1974, p. 250-251, citat de Mitropolitul Nicolae Corneanu, *Înțelesurile legii străbune, Îndrumător bisericesc*, 1977, Arhiep. Sibiului, Sibiu, 1977, p. 38-41.

[10] Octavian Bârlea, *Ecumenism românesc*, I, *Buna Vestire*, an. XII, no 4, p. 31-33.

[11] Mitropolit Nicolae Corneanu, *Înțelesurile legii străbune, Îndrumător bisericesc 1977 al Arhiepiscopiei Sibiului*, Sibiu, 1977, p. 38-41.

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roscanu, protopop mitrofor

Fragment din Adevarul vorbirii

Transmis la radio etnic din Montreal in anul 2000

Rit și sacralitate

Practicând ritualurile, trebuie să se dea dovadă și de creativitate. În cazul includerii individului într-o cultură secundară, dacă ritualurile din cultura lor primară nu le mai spun nimic în noul lor context de viață,[1] trebuie să se realizeze situarea în orizontul hermeneutic al tradiției. Indivizii pretind câteodată că, odată veniți în Occident, își repudiază tradiția de origine. Acest fapt este tragic și îi conduce la autoalienarea spirituală. Este situația tragică a refugiaților în diferite țări. Prinși de vârtejul adaptării culturale și sociale, ei nu găsesc câteodată nici timpul, nici forța de a le transmite copiilor moștenirea tradițională, culturală, religioasă, ritualică și de limbaj. Aceștia vor fi invadați cu multă ușurință de cultura secundară, care este adesea un reziduu de valori de subzistență, în ruptură cu tradiția și cultura lor originare. În acest caz, tinerii își pierd locul (Dasein), ființa lor profundă pierde continuitatea cu sensul propriei lor istorii. Ritualurile nu le mai spun nimic și, ca atare, se diminuează; identitatea lor se prăbușește.

Insistăm asupra corporalității ritualului. Acesta se face întotdeauna prin trup. Trupul va fi supus unei morți simbolice, apoi unei învieri simbolice, văzută ca o intrare într-o viață nouă. Conceptul de moarte este ambivalent. În România, la cimitir, sicirul este mai întâi deschis și apoi închis și coborât în groapă, după ce s-a spus numele rudelor defunctului. Ritul înhumării marchează relația celui viu cu moarte sa, prin legătura cu mortul. Hrana gustată și dată apoi celor săraci din sat dovedește că mortul a făcut parte din omenirea reală.

Masa adusă la cimitir – mâncatul de-asupra mormântului – este, de asemenea, simbolismul înrădăcinării defunctului în viața pe care a părăsit-o. Vărsarea în groapă a cenușii din cădelniță este simbolul înrădăcinării celui mort în lumea care se roagă aici la mormânt. În momentul morții, se plătesc: slujbe, flori, se dau bani. Acestea sunt daruri, ofrande, mijloace prin care se iartă vina de a fi viu, pe când cel decedat este mort cu adevărat. Nu trebuie să confundăm lipsa de autenticitate și formalismul în ritualul morții: există acea nevoie absolută de un anumit formalism, căci oamenii în doliu se află într-o stare secundă – mai ales dacă este vorba despre o moarte subită a cuiva – și simt nevoia unui anumit cadru pe care nu și-l pot imagina ei înșiși, iar ritul le oferă această posibilitate.

Viața cosmică se bazează pe veșnica succesiune dintre viață și moarte, dintre moarte și renaștere. În România, moartea neașteptată este percepută ca un blestem. Familia îl va pregăti pe mort, îl va bărbieri; îl va priveghea; trei țărânci vor confecționa lumânări cât mortul de mari, care vor arde vreme de patruzeci de zile, timp necesar pentru despărțirea sufletului de trup. Acest fapt simbolizează trupul care arde și că este nevoie de timp pentru ca cei vii să accepte moartea. Într-adevăr, moartea retează răsuflarea mortului, dar și pe cea a viilor. Dacă vom compara toate acestea cu riturile „îndulcite” din Occident, ne putem întreba ce mai rămâne din acest bogat simbolism?

Ritul reprezintă, de asemenea, totalitatea ceremoniilor cultului într-o anumită comunitate. El este un fapt social. Individul nu poate să creeze, nici să modifice ritul, căci acesta este patrimoniul comun al întregului grup uman. Lumea se adresează omului prin rit. Orice rit conține o referință sacră. Orice rit se referă la un mit, iar mitul este inexprimabilul originii. Fiecare rit se referă la un efect al sacralității. Dacă adoptăm o atitudine critică față de rit, înseamnă că nu mai suntem în rit. Tendința față de ritualuri este să le explice oamenilor semnificațiile lor. Dar aceasta ucide ritualul. În principiu, ritualul nu se explică, el se interpretează. Este îndeplinit și atâta tot. Oficiantului îi revine întotdeauna rolul de a spune povestea mitică de la origine. Când ritualul se situează numai la nivelul cognitiv, și nu la cel afectiv, se ajunge la drame. Biserica catolică de rit latin este prea cognitivă; ritualurile se situează la nivelul cognitiv. Biserica catolică orientală și Biserica ortodoxă sunt în întregime afective. Ritualurile lor se situează la nivelul afectivului. Popoarele înțeleg mai bine riturile la nivelul afectiv sau limbajul vehiculat de simboluri care vorbesc sensibilității și conduc la înțelegerea metaforică, poetică a realităților transcendente.

Viața cosmică se bazează pe eterna succesiune între viață și moarte, între moarte și renaștere. Sărbătorile familiale și riturile sociale facilitează exprimarea sentimentelor și pot avea o funcție catarhică. Ritul presupune, de asemenea, constrângeri, impune modele care trebuie respectate. Prin rit, societatea își definește limitele care nu trebuie depășite și introduce o anumită regulă. Omul încearcă să stăpânească tehnic sau magic ceea ce se întâmplă în cosmos, în istorie sau în trupul său. Prin magie, el va construi, paralel cu ordinea cosmică, biologică sau socială, o ordine ritualică ce provine de la el. Ceea ce este neliniștitor este integrat în ordinea umană. Riturile jalonează viața, dirijând marile treceri. O ritualitate sănătoasă îi conferă vieții un cadru și o structură fermă. Riturile sunt în timp ceea ce lăcașul reprezintă în spațiu.[2] Ele permit să se situeze undeva și să se identifice cu un anumit loc. Pentru ca o structură temporală să devină solidă, este indispensabilă repetarea. Omului îi place ceea ce cunoaște bine, ceea ce îi este familiar, ceea ce îi aduce aminte de amintiri, ceea ce poate prevedea și, deci, ceea ce îl liniștește. Riturile pun în mișcare omul în toate dimensiunile sale: trupul, duhul, conștiința, inconștientul, ființa sa individuală, ființa sa socială. Ca acte simbolice, riturile folosesc limbajul inconștientului.[3] Simbolul este cel care leagă și unește. El pune în joc fapte, cuvinte, gesturi, situații, cântece care fac posibilă legătura cu straturile cele mai obscure, mai vii și mai active ale realității personale și sociale. Pentru a ne orienta în spațiu, avem nevoie de locuri vizibile și reperabile. Pentru a ne orienta în timp, avem nevoie de momente semnificative când se întâmplă ceva ieșit din comun.

Să fim conștienți de caracterul sacru și formator al ritului și să îl păstrăm cu sfințenie.

Nimic fără Dumnezeu!

---

[1] Acest fapt presupune că individul cunoaște încă aceste ritualuri, că este moștenitorul unei culturi primare adânc înrădăcinate.

[2] Antoine de Saint-Éxupéry

[3] Guy Lapointe, Cours sur les Rites, U. de M., Montréal, 1997.

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roscanu, protopop mitrofor

Fragment din Adevarul vorbirii

Transmis la radio etnic la Montreal in anul 2000

Necesitatea riturilor.

Riturile nu sunt scopuri în sine, ci mijloace: scopul lor este de a crea „legături”; ele ating, astfel, «esențialul» omenescului. Ritul este, în același timp, obiectul întrebărilor, chiar al suspiciunilor. El implică o dimensiune repetitivă care ridică întrebări sau care neliniștește. Cultura occidentală, dornică să păstreze libertatea individuală, nu are încredere în această practică repetitivă, care poate fi asociată unei tradiții percepute a priori ca alienantă, în virtutea unei puternice prejudecăți negative.

Repetarea este un element fundamental al ritului. Repetarea ritualică se realizează pe o bază individuală (Euharistia) sau pe o bază comunitară (eclezială). De exemplu, botezul care este preluat de la un individ la altul. Dar, prin repetare, riturile nu refac, oare, un același cu sens fix, o eficacitate încremenită? De ce această insistență în legătură cu repetarea ecteniilor și a altor rugăciuni liturgice în liturgia noastră? Răspunsul este următorul: forța repetării nu elimină dinamismul creator de sens. Repetând aceeași parte, aceeași rugăciune, ceva evoluează întotdeauna prin modul de a o face. Ceva diferit, nou, trece întotdeauna prin aceeași ectenie cântată de mai multe ori. Dimensiunea „dinamică” sau „creativă” a repetării ritualice provine, înainte de toate, din experiență, din „trăirea” persoanelor și a grupurilor. Experiența umană, viața omenească sunt „mișcare”, sunt dinamism. Ritul orientează această experiență. Ritul nu merge fără țintă, el înscrie această

mişcare într-o anumită direcție, „legată” de sensul pe care îl are ritul într-o anumită cultură, într-o tradiție, într-un grup uman și în limba de exprimare a cultului.

Riturile nu pot fi reduse niciodată la „conținuturi mai adecvate sau mai explicite”. Ele nu pot fi nici „rezumate”, nici „prescurtate”, nici „schimbate”. Ele sunt locurile unui mod de a fi, iar aceasta stabilește întreaga diferență, când este vorba despre eficacitatea riturilor.

Ritul este deci un concept transdisciplinar. El presupune și implică un comportament specific, legat de reguli precise și de anumite situații. Orice rit este marcat de repetiție. Există astfel un sens trăit și fapte simbolice. În orice ritual, este ceva în plus față de trăitul prezent, care se referă întotdeauna la altceva și iată-ne astfel foarte aproape de sensul sacralului. În orice ritual, trebuie să existe o atitudine de credință. În plan psihologic, funcțiile ritului sunt de a canaliza neliniștea și de a promova bunăstarea participanților. În plan social, funcțiile ritului sunt cele ale comunicării, ale reglării și ale menținerii continuității în timp. În plan spiritual, funcțiile ritului sunt cele de mediere cu divinul și cu valorile transcendente.

Riturile utilizează un limbaj care este cel al inconștientului. Totul este spus în ele într-o formă simbolică care unște și dezbină potrivit tipului de ritualitate. În el apar și legături cu straturile cele mai profunde și mai active ale ființei umane. Sunt puse în joc trupul și sufletul - adică ființa umană completă – ale ființei sociale și ale individului.

Să ne păstrăm sfânta ritualitate. Ea reprezintă o moștenire de preț. Ea ne definește și ne conține ca o casă duhovnicească.

Și să nu întreprindem nimic, fără Dumnezeu!

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roscanu, protopop mitrofor

Fragment din Adevarul vorbirii

Transmis la radio etnic la Montreal in anul 2000

Necesitatea riturilor (2)

Totul este spus în rituri într-o formă simbolică care unște și dezbină potrivit tipului de ritualitate. În el apar și legături cu straturile cele mai profunde și mai active ale ființei umane. Sunt puse în joc trupul și sufletul[1] ființei sociale și ale individului. Profunzimea și miza ritualurilor sunt foarte mari. În rit, totul este încărcat de

sens – atât persoana angajată, cât și locul și timpul în cauză. Numinosul este expresia sacrului. Omul este neliniștit, pentru că se simte o taină și recurge la ritual pentru a putea să se depășească. Orice ritual se află în legătură cu timpul; constituie el însuși o măsură a timpului. În ritul trecerii, trecutul este dizolvat și se deschid căi spre viitor. Orice ritual acordă importanță trupului uman. Corporalitatea este întotdeauna prezentă în el. Orice ritual presupune un act bine făcut. Nu este niciodată vorba despre superficialitatea ritului. Găsim întotdeauna în el conștiința importanței gesturilor. Orice ritual are o valoare de detentă și de liniștire, permițând promovarea unei păci interioare și deschiderea spre transcendență. Dacă ritualitatea apare atât de importantă și de complexă, aceasta se întâmplă pentru că în realitate există prea multe semnificații. Ritualurile au funcția de a le ordona și de a le orienta. Ritualurile sunt întotdeauna experiențe fundamentale ale existenței umane.[2] Ele au un rol important în organizarea vieții indivizilor și a societății și în sistemele religioase. Conceptul de ritualitate este astfel de o surprinzătoare complexitate[3] și este foarte pasionant. Descoperim o situație complexă care ne sugerează nevoia permanentă de a aprofunda dinamica ritualică.[4] Orice activitate ritualică a fost, în primul rând, gestuală și de-abia apoi a devenit cuvânt.[5] Orice ritual – civil, religios creștin sau de altă credință – deschide poarta spre transcendent. Această deschidere permite și face posibilă transmiterea de valori, culturi, religii, căci ritualurile sunt întotdeauna regizări. O societate fără ritualuri este o societate de actori care nu are scenă, care își caută scena...[6] În ritualuri, fiecare își are rolul său, își găsește locul său bine definit, dar mereu cu personaje invizibile care sunt regizate prin spațiul simbolic, prin gesturi și cuvinte. Este necesar să fie aprofundat mereu, prin lecturi, experiențe, tot ce ce este pus în joc în procesul și practica ritualurilor. Procesul ritualic nu poate exista decât în măsura în care se păstrează o distanță față de obișnuit. Orice ritual are ceva care iese din comun, altfel cade în banalitate. Orice ritual trebuie să creeze spațiul extraordinar pornind de la spațiul ordinar, comun.

Am constatat în zilele noastre pagubele pe care Biserica românească greco-catolică le-a suferit de-a lungul istoriei sale, din cauza neînțelegerii propriei ritualități, atât de către preoți, cât și de contrapartida latinească a Unirii. Ritul bizantin nu se reduce deloc numai la liturghie. În acest caz, ritul trebuie să fie înțeles într-un sens mai larg. Este coextensiv tradiției, culturii primare și națiunii. Cere să fie exprimat în limba poporului român. Ritul ajunge până în straturile cele mai profunde ale omului, angajându-le. Ritul are astfel rolul esențial al identității poporului credincios în aderarea sa la tradiție, cultură, credință, istorie, limbaj, mituri, repere ale vieții și la comunicarea cu strămoșii. Din totdeauna, aceste concepte se situează, în mod organic, în care sunt cuprinse alte tradiții și credințe contingente, anterioare chiar evanghelizării poporului român. De-a lungul secolelor, poporului român i-a plăcut să trăiască, din leagăn până în mormânt, în universul ritualic.[7] [8] În cultul divin, în liturghie, de exemplu, orice modificare ar putea fi autorizată numai prin însăși opera religioasă, iar aceasta numai în măsura în care ea ar menține opera – chiar deschisă în direcția propriului său viitor – în măsura în care ea ar păstra identitatea și continuitatea operei religioase.

---

[1] Adică ființa umană completă

[2] Guy Lapointe, Cours sur les Rites, U. de M., 1998, Montréal.

[3] Factorii sociali, religioși, pastorali care intervin nu își dau seama de miza și impactul riturilor asupra individului, a societății și a credinței.

[4] Se poate face un studiu teologic asupra imaginarului credincios. Trebuie să conștientizăm că, de-a lungul secolelor, ritualurile au fost percepute ca locuri teologice importante. Trebuie să ținem cont de acest lucru, având în vedere conștiința caracterului marginal al oricărei ritualități. Riturile nu sunt proprii Bisericii creștine; ele au existat și vor exista în orice religie.

[5] În timpurile moderne, riturile religioase (catolice latine) au devenit prea „gureșe”...Gestualul a devenit secundar... Specialiștii afirmă că trebuie acționat pentru a se da o forță nouă gesturilor. ... Putem să ne gândim la crearea unor momente de liniște în ritualurile religioase.

[6] Guy Lapointe, Cours sur lrs rites, U. de M., 1998, Montréal.

[7] În universul ritualic, încă de la sosirea Ursitoarelor în zorii vieții fiecăruia dintre noi și până la îngroparea osemintelor acestor ființe cărora le este dragă trăirea vieții, românul a fost legănat de aceleași ritualuri, cuvinte, gesturi, liniști și simboluri.

[8] Când credința sa ortodoxă sau «bine-credincioasă» a fost tulburată de schimbările de ritualuri cauzate de Unirea cu Roma în 1700, prost condusă și impregnată de prozelitismul latinizant, credincioșii săi s-au răsculat. O adevărată revoluție antiunionistă a fost rezultatul regretabil al acestei situații percepute de popor ca o agresiune alienantă a sufletului. Acest fapt a compromis, probabil, pentru totdeauna, șansele Unirii cu Roma a întregului popor român. Din acel moment, greco-catolicii sunt minoritari în sânul poporului român și vor rămâne ca atare pentru totdeauna.

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792

Gânduri pentru români și românce

De Prea Cucernicul Radu Roscanu, protopop mitrofor

Fragment din Adevarul vorbirii

Transmis la radio etnic la Montreal in anul 2000

Ritul și Biserica

Termenul rit a fost și mai este utilizat pentru a defini o Biserică. Aceasta pentru că ritul este diferența cea mai vizibilă între Biserici, adică modul lor de celebrare. Dar, respectiva folosire a conceptului a adus multe prejudicii. Ritul nu este deloc un termen pentru a defini o Biserică.

Când ritualul Bisericilor a fost menținut, în timp ce teologia, disciplina, spiritualitatea și climatul care le însoțește au fost suprimate, au apărut multe și grave erori. Este cazul Bisericii greco-catolice românești.

Modificările impuse în viața sa liturgică de forțe exogene s-au dovedit nefondate față de primatul menținerii tradiției ei ortodoxe de la origine.

Ritul Bisericii greco-catolice includea la venirea ei în istorie Liturghia sa, teologia Sfinților Părinți din Răsărit, disciplina canonică ortodoxă, școlile de spiritualitate ortodoxă, evlavia sa de tradiție ortodoxă și monahismul său deasemenea ortodox, arta sa religioasă bizantină, icoanele, arhitectura religioasă, iconografia sa liturgică, duhul specific pe care l-a creat tradiția religioasă și care sunt coextensive tradiției, sărbătorilor, folclorului, ceremoniilor, sfinților și sanctualelor, evlaviei față de Maica Domnului și față de ceilalți sfinți, care gravitează în jurul Dumnezeieștii Liturghii euharistice. Toate acestea mărturisesc despre un ethos propriu numai Bisericii ortodoxe. Mult mai în profunzime, această tradiție, cristalizată pe plan religios în Bizanț, și bazată pe înțelegerea de către poporul român a Evangheliei lui Hristos, s-a dezvoltat în concordanță cu exigențele culturale și etnice ale Țărilor Românești.

În Biserica uniților, emfaza se baza, primordial, pe autonomia locală, pe rolul de conducere al episcopului sau, în absența acestuia, al protopopului, pe decentralizarea puterii clericale, pe colegialitatea ierarhiei, pe sinodalitate, toate acestea constituind o catolicitate de tradiție orientală, ortodoxă. Biserica era văzută întocmai ca în Ortodoxia românească, ca fiind o teofanie a lui Hristos ce are loc în timpul slujbelor și al Sfințelor Taine. Putem deduce din aceasta definiția vieții în Biserică în termeni de slavă, lumină, vedenie, unire, transfigurare. Atitudinile devoționale erau la început diferite de cele dezvoltate în tradiția occidentală. Vorbim aici despre îndumnezeirea omului prin transfigurarea sa progresivă în iubirea treimică. În aceste condiții, atitudinile doloriste legate de o emfază bazată pe Calvar (Patimi) și compatibilitatea patimilor noastre proprii romano-catolicismului nu sunt în compatibilitate cu simbolismul ortodox. Rezultă, de asemenea, un loc central al vieții de credință în Liturghia divină. Însă latinizarea progresivă și din ce în ce mai accelerată după anul 1983 a Bisericii uniților a produs înstrăinarea unei părți a clerului și a unor credincioși de tradiția ortodoxă de origine. Alunecarea identitară este ireversibilă.

Liturghia ortodoxă a păstrat credința și dăinuirea națională a strămoșilor românilor în timpul năvălirilor barbare. Loc al unei teofanii, adică loc unde omul îl întâlnește în Liturghie pe Creatorul său și învață dintr-o cateheză vie, populară, bine ordonată, colorată, bine mirositoare și împodobită. Acest popor al lui Dumnezeu și-a creat o frică plină de supunere, dar totuși familiară, față de Dumnezeuul întreit. Apropierea liturgică a românului este aceea de smerenie față de măreția de necuprins a lui Dumnezeu.[1]

Biserica ortodoxă nu trebuie percepută ca o societate militantă de credincioși, ci ca o comunitate de pelerini care reprezintă etapa de așteptare a Epifaniei în veșnicia Împărăției lui Dumnezeu (Emfază verticală). Pentru românii ortodocși, Liturghia este icoana Liturghiei cerești descrise în Epistola către Evrei și în Apocalipsă. Românii privesc liturghia ca o participare transfigurată a comunității în sinergie cu Dumnezeuul treimic. Ea este, în același timp, prefigurarea dumnezeirii fiecăruia dintre noi în lumea de apoi. Pentru români, «a-l vedea pe Dumnezeu» înseamnă «a fi în Dumnezeu» și a participa la măreția sa de lumină. Pentru ei, viața Bisericii este amintirea vie a lui Hristos cel înviat din morți. Temele liturgice ale luminii, slavei, bucuriei pascale, sunt cântate în fiecare zi: «Luminează-te, Luminează-te, Noule Ierusalime, căci slava Domnului peste tine a răsărit».[2]

Să ne păstrăm credința noastră ortodoxă rezidindu-ne, dacă acest lucru e necesar, identitatea de români și de bine-credincioși.

---

[1] Radu Roşcanu, Introduction à la spiritualité orientale

[2] Rugăciune liturgică răsăriteană.

T.Rev.Radu Roscanu

14 ave. du Crochet
Laval, QC, H7N 3Z2
450-967-7792